

Elintarviketeollisuusliiton viestit kehysriiheen keväällä 2026

Suomalainen ruoka-ala toimii maailmassa, joka elää historiallista epäjatkuvuuskohtaa. Alaan vaikuttavat niin säädosympäristössä tehtyt muutokset, ilmastonmuutoksen eteneminen, teknologian murros, alkutuotannon satovaihtelut kuin geopolittiset tapahtumat. Ruokia ja juomia valmistavat yrityksemme kohtaavat kiristyvää kilpailua kotimaassa ja vientimarkkinoilla. Kuluttajien tarpeiden muutokset ja kasvavat odotukset vastuullisuudesta vaativat yrityksiltä uudistumista ja osaamisen kehittämistä.

Elintarviketeollisuus on aivan olennainen osa Suomen huoltovarmuutta ja omavaraisuutta. Ruoka-alan ensisijaisena tehtävänä on tuottaa ravintoa kasvavan globaalin väestön tarpeisiin. Ilmastonmuutos ja sen myötä lisääntyneet sään ääri-ilmiöt haastavat eurooppalaista ruuantuotantoa. Suomella on erinomaiset mahdollisuudet toimia tulevaisuudessa kokoaan suurempana ruokaturvan tuottajana ja kasvattaa elintarviketuotantoaan, kun tuotanto-olosuhteet meillä kehittyvät suotuisammiksi.

Ruoka-ala pystyy antamaan vahvan panoksen Suomen kansantalouden kasvuun. Ruokia ja juomia valmistavat yritykset synnyttävät ympärilleen laajoja verkostoja alkutuotantoa, logistiikkaa, kauppaa ja ruokapalveluihin ja kuluttajille asti. Huolehtimalla elintarvikealan yritysten suotuisista kasvuolosuhteista syntyy työpaikkoja, hyvinvointia ja kasvua eri puolille Suomea. Yksi työpaikka elintarviketeollisuudessa luo kolme työpaikkaa muualle yhteiskuntaan.

Ruoka-alan menestys rakentuu eläin- ja kasvipärisen tuotannon jatkuvuuden turvaamisesta, uusien innovaatioiden ja mahdollisuuksien hyödyntämisestä sekä alkutuotannon ja teollisuuden sivuvirtojen muuttamisesta biokaasuksi ja lannoitteiksi.

Elintarvikeala on työvoimavaltainen ja jakautunut eri puolille maata. Ruoka-alalle tarvitaan lisää ammattitaitoisia ja motivoituneita tulevaisuuden osaajia. Osaajien saatavuudesta on huolehdittava työmarkkinoiden tarkoituksen mukaisesti toimivilla työmarkkinoilla sekä alan koulutuspaikkojen turvaamisella ammatillisissa oppilaitoksissa ja korkeakouluissa. Lisäksi on parannettava alan houkuttelevuutta. Työvoimapula voi hidastaa yritysten kasvua ja heikentää investointihaluja, minkä vuoksi alalle tarvitaan osaajia myös ulkomailta.

Yhteiskunnalta ruoka-alan menestys edellyttää, että yhteiskuntapolitiikan eri tavoitteet ovat keskenään tasapainossa. Poliitiikalla on edistettävä sekä elintarviketeollisuuden kilpailukykyä, huoltovarmuutta että kestävyyttä. Yhden tavoitteen painottuessa muita enemmän on vaarana, että muiden tavoitteiden saavuttaminen kärsii. Yhteiskunnan on taattava ruokia ja juomia valmistaville yrityksille ennakoitava toimintaympäristö ja ruoka-alan kasvua tukevia politiikkatoimia. Kehysriihen päätöksillä on vahvistettava huoltovarmuutta sekä yritysten kykyä investoida ja työllistää ja tuettava yritysten ravitsemustyötä.

Julkista taloutta sopeutettava ennakoitavasti ilman pisteveroja

Suomen talouden kehitys on ollut ennusteita heikompa, ja ennustettu elpyminen on siirtynyt koko ajan eteenpäin. Julkinen talous on vaikeuksissa, kun talous ei kasva.

Yrityksille on tärkeää, että veropolitiikan näkymä tiedetään yli vaalikausien. Ennakoitava veropolitiikka mahdollistaa investoinnit. Veropäätösten pitäisi olla johdonmukaisia, pitkäjänteisiä ja ennakoitavia. Tämä olisi huomioitava jo kuluva vaalikauden veropäätöksissä. Yritys- ja verotukien läpikäynnissä on otettava huomioon huoltovarmuuskriittiset alat, kuten elintarviketeollisuus, sekä muutosten vaikutukset kansainväliseen kilpailukykyyn.

Ruokia ja juomia valmistaviin yrityksiin ei pidä kohdistaa uusia pistemäisiä veroja, jotka heikentävät kilpailukykyä ja toimintaympäristön ennakoitavuutta. Pistemäisten, kilpailuvääristävien veronkorotusten sijaan olisi etsittävä tasapuolisempia veroratkaisuja.

Huoltovarmuudelle kriittisten alojen tuotanto- tai logistiikkakustannuksia ei pidä kasvattaa. Maataloustukien on tuettava aktiivista ruuantuotantoa eikä ruuantuotannon tuista saa leikata. Kansallisissa tuissa on otettava huomioon, että parhaillaan valmistellaan EU:n uutta rahoituskehystä ja yhteistä maatalouspolitiikkaa vuodesta 2028 eteenpäin. Kansallisia päätöksiä ei pitäisi tehdä ennen kuin tiedetään EU:n budjetin muutosten vaikutukset Suomeen, jotta tukijärjestelmän kehittäminen olisi pitkäjänteisempää.

T&K-verokannustin muunnettava TKI-verokannustimeksi

Elintarvikealan menestymiseen tarvitaan innovaatioita, minkä vuoksi tutkimus- ja kehitystoiminnan sekä osaamisen merkitys kasvaa. Alalla yhdistyvät eri tieteiden, teknologioiden ja teollisuudenalojen osaamiset. Ruoka-ala haluaa toimia edelläkävijänä siinä, miten ala uudistuu ja vahvistaa kilpailukykyä hyödyntämällä uutta teknologiaa.

Suomessa on kansainvälisesti korkeatasoista osaamista ravitsemus- ja elintarviketutkimuksessa, ja suomalaiset yritykset ovat olleet pioneereja terveysvaikutteisten ja kestävästi tuotettujen elintarvikkeiden kehittäjinä. Puhtaille, turvallisille ja kestävästi tuotetuille elintarvikkeille on kasvavaa kansainvälistä kysyntää.

Hallitusohjelman mukaan TKI-rahoitus vauhdittaa elintarvikealan innovaatioita ja investointeja, jotka kasvattavat alan arvonalisää ja työllisyyttä. Tätä rahoitusta on ohjattava myös kotimarkkinoilla toimiville yrityksille ja innovaatioiden tukemiseen, erityisesti digitalisaation ja datatalouden edistämiseen. Rahoitusta on kohdennettava sekä datan parempaan hyödyntämiseen että yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöhön.

On varmistettava, että ketju perustutkimuksesta soveltavaan tutkimukseen ja kehitystyön kaupallistamiseen toimii katkeamattomasti. Näin tuetaan tutkimuksen tehokasta hyödyntämistä ja innovaatioiden siirtymistä markkinoille. Talouskasvun ja tuottavuuden parantamiseksi on hyödynnettävä olemassa olevaa tietoa ja teknologiaa, ei pelkästään luotava uutta tietoa. Tuottavuuskehitystä voidaan vauhdittaa hyödyntämällä muualla tehtyihin innovaatioihin perustuvaa uutta teknologiaa. Julkista T&K-rahoitusta onkin

suunnattava toimiin, jotka edistävät laajasti elintarvikealan kykyä omaksua ja ottaa käyttöön uutta teknologiaa.

Business Finlandin T&K-rahoituksella on tuettava myös kotimarkkinoilla toimivia toimialoja ja innovaatioita, jotta kilpailukyky ja tuottavuuskasvu vahvistuvat laaja-alaisesti. On varmistettava, etteivät T&K-rahoituslain kriteerit ole Suomessa muita maita tiukemmat siinä, mikä katsotaan T&K-toiminnaksi.

TKI-toiminnan verovähennysoikeus on hyödynnettävä nykyistä paremmin. Kehysriihessä pitäisi linjata T&K-verovähennyksen soveltamisalan laajentamisesta tuottavuutta parantavien innovaatioiden käyttöönottoon sekä vähennyksen mahdollistamisesta myös tappiollisille yrityksille.

Superpoistot kone- ja laiteinvestointeihin

Suomessa elintarviketeollisuudessa tarvitaan lähivuosina uusia ja korvaavia investointeja. Yritysten investointisuunnitelmiin vaikuttaa se, millaiseksi toimintaympäristöksi Suomi koetaan kilpailijamaihin nähden.

Yhteisöveron alennus on sinällään tervetullut toimi, joka voi kannustaa yrityksiä investoimaan. Julkiselle taloudelle se on kuitenkin kallis työkalu investointien edistämiseen. Verokilpailua maiden välillä käydään tällä hetkellä erilaisilla investointeihin liittyvillä kannustimilla, ei niinkään yhteisöverokannalla. Jos päätöstä alentaa yhteisövero arvioidaan uudelleen, sen sijaan pitäisi vauhdittaa investointeja koneisiin ja laitteisiin kohdennetulla verokannustimella eli superpoistoilla.

Superpoistot kone- ja laiteinvestointeihin vastaisivat T&K-verokannustinta. Ne voitaisiin toteuttaa poistojärjestelmässä korottamalla uuden kone- ja laiteinvestoinnin *poistopohjaa* yli 100 prosentin tason niin, että poistoja voitaisiin tehdä investoinnin todellista suuremmasta arvosta – esimerkiksi 10 prosentin investointihyvitystä vastaisi 150 prosentin poistopohja.

Tämä kannustin perustuisi tuttuun poistojärjestelmään, eikä se lisäisi byrokratiaa verohallinnossa tai yrityksissä. Suomessa yritysten efektiivinen veroaste on lähempänä todellista yhteisöverokantaa kuin monissa muissa maissa. Investointihyvitys kaventaisi veropohjaa lisäten Suomen houkuttelevuutta investointikohteena.

Yritys saisi superpoistot uusiessaan koneita ja laitteita, kun taas yhteisöveron laskemisen hyödyttäisi kaikkia voittoa tekeviä yrityksiä ilman investointeja. Julkista taloutta verotuki rasittaisi vaihteittain, kun poistoja koneista ja laitteista tehdään asteittain menojäännöspoistoina. Yhteisöveron alennus puolestaan tuo asteittain hyötyjä uusina investointeina, mutta julkisessa taloudessa sen vaikutukset näkyvät välittömästi.

Ruokaviennin rakenteiden jatkuvuus varmistettava

Maan hallitus on asettanut tavoitteeksi elintarvikeviennin kaksinkertaistaminen vuoteen 2031 mennessä. Tavoitteeseen tähdätään maa- ja metsätalousministeriön vetämällä kasvuohjelmalla.

Viennin edistämisen rakenteiden pitää perustua yritysten tarpeisiin, ja valtion on tuettava yritysten vientipanostuksia valituilla markkinoilla. Yhteistyömallin valtion ja yritysten kesken on oltava strategista ja pitkäjänteistä, jotta yritykset voivat suunnitella toimintaansa. On pidettävä huolta, että malli vakiintuu ja sitä kehitetään.

Erikokoiset yritykset tarvitsevat erilaisia palveluja viennin edistämiseen. Pk-yritykset tarvitsevat erityisesti markkinatietoa ja kontaktiverkostoja, suuret yritykset puolestaan esimerkiksi viranomaispalveluja uusille markkinoille pääsyyn. Palvelujen monipuolisuus varmistaa viennin kasvun erikokoisille yrityksille.

Elintarvikeviennissä viranomaistoiminnot ovat välttämättömiä, joten Ruokavirastolla on tärkeä rooli vientipalvelujen kokonaisuudessa. Ruokaviraston sopeutustoimista huolimatta vientitoimintojen palvelutaso pitää säilyttää nykyisellään ja yritysten palvelumaksut kohtuullisina.

Terveystiedon edistämiseen tarvitaan päivitettyä tietopohjaa

Ruokavalio on tärkeä, mutta ei ainoa osa terveellistä elämäntapaa. Terveellinen ja monipuolinen ruokavalio auttaa jaksamaan arjessa ja parantaa elämänlaatua. Ruokaympäristö koostuu useista osatekijöistä. Yhteistyössä julkisen ja kolmannen sektorin kanssa elintarviketeollisuusyritykset rakentavat kannustavaa ruokaympäristöä, jossa kuluttajalla on valinnanvapaus ja mahdollisuus tehdä valistuneita ja tietoon perustuvia valintoja.

Suomessa pitäisi ohjata T&K-rahoitusta tukemaan tuotteiden ravintosisällön kehittämistä. Erityisesti mikro- ja pk-yritykset tarvitsevat matalan kynnyksen välinettä edesauttamaan omaa ravitsemustyötään. Ruokainnovaatioasetelin käyttöönotolla voitaisiin tukea pienempien yritysten ravitsemustyötä. Seteliä voisi käyttää palvelujen hankintaan esimerkiksi tuotekehitys- ja innovaatiopalveluja tarjoavilta yrityksiltä, yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta ja tutkimusorganisaatioilta. Sen jälkeen yritysten voisi olla helppompaa hyödyntää T&K-verokannustinta tai muita Business Finlandin T&K-rahoituspalveluja.

Luotettava, kattava ja ajantasainen tieto väestön ravitsemuksesta on välttämätöntä sekä poliittisten päätösten tekemisen, ravitsemustutkimuksen että elintarviketeollisuuden tuotekehityksen kannalta. Rahoituksen löytäminen uuden FinRavinto-tutkimuksen tekemiseen on erittäin tärkeää, sillä edellinen tutkimus on lähes kymmenen vuoden takaa.

Lisäksi on käynnistettävä suomalaisten lasten valtakunnallinen ravitsemusseuranta, jotta saadaan tutkimustietoa lasten ravitsemuksen ja ruokaympäristön kehittämiseksi.

On myös varmistettava resurssit kansallisen elintarvikkeiden koostumustietokanta Finelin ylläpitoon ja kehittämiseen, koska Fineli on tärkeä tietolähde sekä julkiselle elintarvike- ja ravitsemustutkimukselle että yrityksille muun muassa pakkausmerkintöjen oikeellisuuden varmistamiseen

On pidettävä huolta, että kunnissa ja hyvinvointialueilla on riittävät määrärahat monipuoliselle ja hyvinvointia tukevalle julkiselle ruokailulle. Se tukee myös huoltovarmuutta ja vahvistaa kotimaista elintarvikeketjua.

Koulutuksella on turvattava osaajien saatavuus

Osaavan työvoiman saatavuus on edelleen keskeinen kasvun este elintarvikealan yrityksille.

Ammatillisen koulutukseen jo tehty leikkaukset heikentävät osaavan työvoiman saatavuutta ruoka-alan yrityksissä, koska aikuisten alanvaihtajien kouluttaminen ja henkilöstökoulutus vaikeutuvat. Ammatilliseen koulutukseen tehtävät uudet leikkaukset on torjuttava. Lisäksi korkeakouluissa alkaneille uusille elintarvikealan koulutusohjelmille on turvattava pitkäjänteinen rahoitus. Työvoimapolitiittisen koulutuksen rahoitus työvoimalaueilla on varmistettava osaavan työvoiman saatavuuden varmistamiseksi.

Osaamisen kehittämisen jatkuttava koko työuran

Elintarvikealan muuttuviin osaamistarpeisiin vastataan ammatti- ja erikoisammattitutkinnoilla, oppisopimuksilla sekä yritysten, oppilaitosten ja viranomaisien yhteistyöllä. Lisäksi tarvitaan enemmän korkeakoulutason koulutusta jo työssä olevien työntekijöiden osaamisen kehittämiseen.

Ammatillinen koulutus toimii koko työuran aikaisen osaamisen varmistajana. Suomessa tarvitaan pitkän aikavälin näkemys jatkuvalle oppimiselle erityisesti ammatillisessa aikuiskoulutuksessa. On ratkaistava, miten kasvavat tarpeet erityisesti suorittavissa tehtävissä toimivien työntekijöiden osaamisen päivittämiseksi rahoitetaan. Tarvitaan myös vakaa ja riittävä rahoitus yrityksissä tapahtuvalle kielikoulutukselle, jotta kansainvälisen osaajien integroituminen turvataan. Yritykset rahoittavat jo nyt ammatillista koulutusta, joten niille ei tule säilyttää suurempaa maksajan roolia ilman vaikutusvaltaa sisätoihin.

Ruoka-alan ilmastotyötä edistettävä kannustimilla

Suomalainen elintarviketeollisuus on vahvasti sitoutunut kunnianhimoisten ilmasto- ja luontotavoitteiden edistämiseen. Alalle on ominaista, että toiminnasta aiheutuu vain vähän suoria kasvihuonekaasupäästöjä. Suurimmat epäsuorat päästöt syntyvät raaka-aineiden tuotannosta, kuljetuksista ja tuotteiden käytöstä.

Elintarviketeollisuus haluaa edistää koko ruokaketjun siirtymistä kohti vähähiilisyyttä, sillä ilmastomuutoksen eteneminen ja sään ääri-ilmiöiden lisääntyminen aiheuttavat riskejä raaka-aineiden saatavuuteen ja kustannuksiin. Maatalouden ilmastotavoitteita

on kuitenkin edistettävä ensisijaisesti vapaaehtoisin toimin. Elintarviketeollisuuden ja maatalouden sivuvirtojen hyödyntäminen bioenergian tuotannossa on tärkeä osa kestävän siirtymän kokonaisuutta ruoka-alalla.

Ilmasto-olosuhteet, veden ja maaperän puhtaus sekä jäljitettävyyys ovat vahvuuksia, jotka mahdollistavat suomalaiselle ruoka-alalle ratkaisujen tarjoamisen moniin globaaleihin haasteisiin. Suomi voi olla tulevaisuudessa kokoaan suurempi ruoka-aitta

Ilmastorahoitusta on lisättävä ruoka-alan arvoketjun kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseen, uusien vaihtoehtoisten proteiini-lähteiden ja hiilensidonnan menetelmien kehittämiseen sekä kestävien ruokainnovaatioiden viemiseen teolliseen mittakaavaan. On myös varmistettava, että investointien verokannustimet tukevat ruoka-alan kestävyysmurrosta.

Tukitoimin vauhtia ruokaketjun energiasiirtymään

Päästövähennystavoitteiden saavuttaminen edellyttää ruoka-alan arvoketjulta merkittäviä investointeja ja uuden teknologian käyttöönottoa, mitkä lisäävät väistämättä tuotantokustannuksia ja vaikuttavat suomalaisen elintarvikealan kansainväliseen kilpailukykyyn.

Ilmastopolitiikalla on edistettävä tasapainoisesti sekä huoltovarmuutta, kilpailukykyä että kestävyyttä. Alkutuotannon ja elintarviketeollisuuden energiasiirtymää pitäisi edistää ohjelmalla, joka vauhdittaa ruoka-alan sähköistymistä ja irtaantumista fossiilisesta tuontienergiasta, kannustaa uuden teknologian käyttöönottoon sekä turvaa ruuantuotannon huoltovarmuuden kriisitilanteissa.

Suomessa tarvitaan rahoitusta energiasiirtymän vauhdittamiseen. Se tukisi samalla suomalaisen ruoka-alan kansainvälistä kilpailukykyä sekä päästökauppasektorin ulkopuolisten alojen, kuten maatalouden, mahdollisuuksia saavuttaa EU-velvoitteet päästövähennyksissä.

Vuonna 2028 käynnistyvä polttoainejakelun päästökauppa lisää kysyntää uusiutuville polttoaineille ja voi nostaa niiden hintoja. Kansallisesti toteutettava soveltamisalan laajentamisen tuoma kustannusten nousu kotimaiselle maataloudelle on välttämätöntä kompensoida täysimääräisesti.

Uuden päästökaupan tuloista osa pitää kohdentaa maatalouden energiasiirtymän vauhdittamiseen. Sitä tukee hallitusohjelmakirjaus, jonka mukaan Suomi vastaa päästöjen vähennystavoitteisiin ja etenee hiilineutraalisuustavoitteeseen ja hiilinegatiivisuuteen ilman, että arjen kustannukset nousevat tai kilpailukyky heikkenee.

Maatalouden polttoaineveronpalautus on uudistettava asteittain riittävillä siirtymäajoilla niin, että fossiiliseen energiaan käytetty polttoaineveron palautuksen osuus siirrettäisiin maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) investointitukien vahvistamiseen. Näin varmistettaisiin myös Makeran investointitukien jatkuvuus, mikä tukee maatalouden tuottavuuskehitystä ja päästötoimia.

Kotimaista raaka-aineomavaraisuutta vahvistettava

Yhteiskunnan pitää tarjota kannustimia kestävämmälle ruuantuotannolle. Luonnonvarakeskuksen selvitys Suomen ruokasektorin arvonalisän kasvupotentiaalista (2024) ennakoii kasviproteiinista valmistettujen tuotteiden kulutuksen kasvun jatkuvan nopeana. Myös tuoreissa kansallisissa ravitsemussuosituksissa kehoitetaan lisäämään kasvisten ja kasvipohjaisten tuotteiden käyttöä.

Sen vuoksi kotimaista raaka-aineomavaraisuutta on parannettava käynnistämällä kansallinen ohjelma elintarvikekäyttöön soveltuvien kasvilajien kehitykseen ja kasvinjalostukseen. Kansallisella ohjelmalla tulisi selvittää myös elintarvikekäyttöön tuotettavan kasviproteiinin teollisen jalostuksen pullonkaulat ja linjata toimenpiteet niiden poistamiseksi. Ohjelmalle on turvattava pitkäaikainen rahoitus. Näin tuetaan hallitusohjelman toimeenpanoa, sillä myös maatalouden parlamentaarinen arviointiryhmä esitti kansallisen strategian valmistelua valkuaisomavaraisuuden lisäämiseksi pitkällä aikavälillä.

Biokaasun tuotantoa lisäävä, riippuvuutta tuontilannoitteista vähennettävä

Maan hallituksen ohjelmassa on kunnianhimoiset tavoitteet puhtaan siirtymän edistämiseen. Biokaasun käytön ja tuotannon lisäämiseksi tarvitaan uusia kannusteita. Energiantuotannon ohella biokaasun tuotanto edistää kiertotaloutta, sillä prosessissa ruoka- ketjussa syntyvien sivuvirtojen ravinteet saadaan hyödynnettyä. Biokaasun tuotannon edistäminen teollisessa mittakaavassa on ratkaisu myös ravinnekierron edistämiseen.

Suomen maatalous on riippuvainen tuontilannoitteista. Ravinteiden kierrätyksen ja lannoitteiden huoltovarmuuden tiekartan valmistelu on saatava pikaisesti liikkeelle ja varattava siihen rahoitus. Vihreä ammoniakki, jota jalostetaan vedystä, on yksi keino turvata kotimaista lannoitehuoltovarmuutta tulevaisuudessa. Edellytykset siihen on rakennettava nyt. Teollisuuspolitiikkaa tukevien investointitukien on ulotuttava myös ammoniakin valmistukseen.

Hallituksen pitäisi linjata biokaasuohjelman päivittämisestä energia- ja lannoiteomavaraisuuden ja ruoka-alan kiertotalouden parantamiseksi vuoteen 2035, jotta alalle saataisiin näkymää yli hallituskausien.

Biokaasu on tällä hetkellä merkittävin käytössä oleva uusiutuva kaasu ja sen käyttöä voidaan lisätä erityisesti raskaassa liikenteessä ja merenkulussa. Biokaasuvision tavoitteena on 4 terawattituntia kotimaista biokaasun tuotantoa vuonna 2030. Tavoitteen saavuttamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön uusiutuvan energian tuotantotukia on kohdennettava biokaasuhankkeisiin. Määrärahat on varmistettava myös raskaiden kaasujoneuvojen hankintatukiin ja jakeluinfran laajentamiseen. Myös tukea maatilojen biokaasuinvestoinneille on jatkettava.

Biokaasu on huomioitava teknologianeutraalisti, kun jakeluinfrastruktuuria kehitetään. Konkreettisena tavoitteena pitäisi olla biometaanin viiden verkkoonsoyötpaikan käyttöönotto vuoteen 2027 mennessä. Myös verotuksella on varmistettava, että kotimainen

ja uusiutuva biokaasu on kilpailukykyinen energiamuoto suhteessa fossiilisiin vaihtoehtoihin. Esimerkiksi Ruotsissa biokaasua ei verota liikennepolttoaineena.

Kannustusta luontotyöhön vapaaehtoisten hyvitysten verovähennyksillä

Elintarviketeollisuus on tehnyt pitkäjänteisesti töitä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja ruokaketjun päästöjen vähentämiseksi. Monet ruoka-alan yritykset ovat jo asettaneet omalle luontotyölleen kunnianhimoisempia tavoitteita kuin mitä EU edellyttää. Hiilidioksidin sitominen ilmakehästä ja luontovaikutusten vapaaehtoinen hyvittäminen ovat keinoja, jotka edistävät ilmastotavoitteita heikentämättä yritysten kilpailukykyä. Toimivien kompensatiomarkkinoiden kehittyminen voisi myös luoda uusia tulonlähteitä kotimaiselle alkutuotannolle.

Vapaaehtoisia hyvityksiä voidaan käyttää luonnon monimuotoisuuden edistämisessä tai ilmastomuutoksen torjunnassa. Luonnonsuojelulaki mahdollistaa jo ekologiset kompensatiot luonnonsuojelun edistämiseksi. Lisäksi valmisteilla on muutos luonnonsuojelulakiin, joka laajentaisi luonnonarvohehtaarien käytön myös vapaaehtoiisiin luontotekoihin.

EU:n hiilenpoistoja ja hiiliviljelyä koskeva asetus luo yhtenäistä kehystä toimenpiteiden sertifioinnille ja voi tukea kotimaisten hiilimarkkinoiden kehitystä. Yritysten kannalta olennaista on, että vapaaehtoinen markkina tukee jo aloitettua ilmastotyötä ja toimii luotettavasti. on varmistettava, ettei markkinan käynnistyminen heikennä teollisuuden kotimaisten raaka-aineiden saatavuutta tai ohjaa kustannustehokkaimpia toimia pois ruokaketjusta.

Vapaaehtoisten kompensatiotoimien verovähennyskelpoisuus yritysverotuksessa on oikeudellisesti epäselvä, koska tämän kaltaisia aineettomia hyvityksiä ei ole selkeästi määritelty vähennyskelpoiseksi menoksi. Puoliväliirihessä on linjattava elinkeinoverolain uudistuksesta siten, että myös *elinkeinotoiminnasta johtuvien ilmast- ja ympäristövaikutusten estämiseksi tai rajoittamiseksi suoritettut menot (EVL 8 §)* olisivat verovähennyskelpoisia. Näin edistettäisiin yksityisten hiili- ja kompensatiomarkkinoiden syntymistä.

Kiertotaloutta edistettävä kustannustehokkain toimin

Elintarviketeollisuudessa kiertotalous on ennen kaikkea ruokahävikin hallintaa ja tuotteiden eri valmistusvaiheissa syntyvien sivuvirtojen hyödyntämistä. Yritykset edistävät kiertotaloutta monin keinoin omassa tuotannossaan ja elintarvikkeiden elinkaaren eri vaiheissa.

Elintarviketeollisuus on myös merkittävä pakkausten käyttäjä ja pakkauksiin liittyvillä toimenpiteillä on merkittävä vaikutus alan kilpailukykyyn. Pakkausten tuottajavastuu on yrityksille lakisääteinen velvoite. Elintarviketeollisuuden yritykset vastaavat yksistään yli 40 %:sta pakkausten tuottajavastuun keräys- ja kierrätyskustannuksista.

Elintarviketeollisuus toimii matalilla marginaaleilla ja on pakkausten tuottajavastuujärjestelmän kautta jo merkittävä rahoittaja pakkausten keräys- ja kierrätysratkaisuille.

Parhaillaan valmisteilla on useita kiertotalouteen liittyviä toimenpiteitä ja lainsäädännön muutoksia. On varmistettava, että vaikutukset arvioidaan myös pakkauksia käyttäville aloille ja kokonaisvaikutukset huomioidaan päätöksenteossa. Kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavien toimenpiteiden pitää perustua kustannustehokkaimpien keinojen edistämiseen.

Viranomaistieto ruokaketjun käyttöön

Datan sujuva liikkuminen läpi ruokaketjun on edellytys raaka-aineiden jäljitettävyydelle ja läpinäkyvyydelle, joita kuluttajat ja markkinat yhä enemmän odottavat ja joita myös lainsäädäntö, kuten metsäkatoasetus, edellyttää. Kansallinen ruokastrategia korostaa kestävästä kasvusta, resurssiviisautta ja ruokajärjestelmän uudistumista. Strategian toimeenpano edellyttää, että tieto liikkuu sujuvasti ja että koko ruokaketju siirtyy johdonmukaisesti kohti datan systemaattista hyödyntämistä. Muutos ei synny pelkällä teknologialla, vaan tarvitaan myös yhteistyötä ja yhteentoimivuutta.

Viranomaisten hallussa olevan tiedon hyödyntäminen yritysten raportoinnissa vähentäisi ketjun kustannuksia, tehostaisi datavirtoja ja vahvistaisi suomalaisen ruokaketjun kilpailukykyä. Kehysriihessä tulisi linjata, että viranomaistieto avataan yrityskäyttöön yhteentoimivien rajapintojen kautta ja että toteutukselle varmistetaan selkeä toimeksianto ja riittävä rahoitus.

Lisätietoja:

Yhteiskuntasuhdejohtaja Jukka Ihanus, jukka.ihanus@etl.fi, puh. 050 463 9929
Ekonomisti Bate Ismail, bate.ismail@etl.fi, puh. 040 526 0942